

УДК 796.011.1-057.875

Корж Н.Л.¹, Захаріна Є.А.², Черненко О.Є.³

¹канд. наук фіз. виховання і спорту, доцент, НУ «Запорізька політехніка»

²д-р пед. наук, професор, НУ «Запорізька політехніка»

³канд. наук фіз. виховання і спорту, доцент, ЗДМФУ

**КРИТЕРІЙ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTI
СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ**

Одне з основних завдань національної освіти полягає в підготовці висококваліфікованих професіоналів у різних сферах, адже саме від якості цієї підготовки залежить подальший розвиток суспільства та економіки країни. Кожен фахівець у своїй галузі виконує важливу

соціальну роль, сприяючи духовному, інтелектуальному та фізичному саморозвитку. Від того, як студент формує свої внутрішні цінності, залежить його здатність працювати в команді, взаємодіяти з іншими людьми, а також справлятися з емоційним психологічним та фізичним навантаженням, які виникають у процесі професійної діяльності. Таким чином, ключові напрямки розвитку сучасної вищої освіти в умовах сьогодення вимагають пошуку ефективних методів формування особистої фізичної культури майбутнього фахівця, що впливає на розвиток його морально-вольових, фізичних, соціальних та естетичних якостей. Це також є важливим інструментом покращення фізичного, психічного та соціального здоров'я, і одночасно виступає показником ефективності професійної підготовки. Оскільки особиста фізична культура спеціаліста має значний вплив на економічну сферу країни, зокрема: *«високий рівень здоров'я» – забезпечує високу продуктивність, ефективність навчання та подальшу трудову діяльність; * «високий рівень здоров'я» – сприяє зниженню рівня захворюваності; * «високий рівень здоров'я» – допомагає зменшити фінансові витрати на лікування та оплату лікарняних, тощо.

Мета дослідження: – визначити критерії оцінки сформованості ставлення студентської молоді до фізичної культури, як головного компонента здорового способу життя.

Для вирішення поставленої мети дослідження були використані такі **методи:** аналіз літературних джерел, вивчення досвіду роботи викладачів кафедри управління фізичної культури та спорту НУ «Запорізька політехніка», педагогічне спостереження, бесіди зі студентами.

У науковій літературі поняття «критерій» розглядається як мірило для оцінки або судження, а також як необхідна та достатня умова для прояву чи існування певного явища чи процесу [2, 3]. Критерії визначаються як основні характеристики явища, що є суттєвими для його оцінки та класифікації. На думку науковців Володимира Чайки, Наталії Петрової та ін. [1], критерії виступають індикаторами, на основі яких здійснюється оцінка результатів і динаміки досліджень. Враховуючи ці визначення, критерії можна трактувати як основні показники, що дозволяють виявити та виміряти важливі ознаки явищ або процесів, на яких базується їх оцінка в контексті експериментальних досліджень, де показники становлять – кількісну характеристику явищ і процесів, які дають змогу зробити висновок про їх стан у динаміці [1, 3].

З урахуванням специфіки напрямку дослідження та структури «Я-концепції», а також ідей, згідно з якою у кожному ставленні можна виділити сутність і особливості формування ставлення до занять

фізичною культурою та спортом у студентів непрофільної освіти під час фізичного виховання, нами були виокремлено: «когнітивний», «мотиваційно-ціннісний» та «естетичний» критерії. Ці критерії відображають різні аспекти ставлення студентської молоді до підвищення рівня рухової активності, що включають як інтелектуальні, так і емоційні компоненти, а також вплив соціальних і естетичних факторів на формування здорового способу життя [2, 3].

Розглянемо детальніше кожен із цих критеріїв їх компоненти та відповідні показники сформованості.

«Когнітивний критерій» – визначається науковцями, як знаннєвий, освітній, де «Знання» – це процес усвідомлення, збереження в пам'яті та відтворення фактів, понять, правил, законів і теорій, що стосуються конкретної наукової сфери. Опанування фізичної культури має починатися з освоєння системи знань, які сприяють формуванню ставлення та стійкої мотивації до фізичної активності та розвитку вміння студентів до фізичного самовдосконалення та самореалізації через здоровий спосіб життя [2, 3].

До показників прояву когнітивного критерію належать: формування цінностей фізичної культури як світоглядної орієнтації у студентів є: обізнаність з основами здорового способу життя, що проявляється в умінні, звичці та самостійності виконання оздоровчих заходів; переконаність у важливості саморозвитку та самовдосконаленості власної фізичної культури; наявність інтересу до вивчення питань в організації самостійних занять фізичною культурою та бажання поглиблювати свої знання в цій сфері; усвідомлення впливу власного способу життя на збереження здоров'я; рівень знань з профілактики захворювань та оздоровчих практик.

При визначенні мотиваційно-ціннісного критерію, ми базувалися на теоретичних засадах педагогічних наук, які підкреслюють важливість фізичного виховання у процесі формування та розвитку студентів. Відповідно до досліджень (Белоусова, 2015; Єрмакова, 2018), фізична активність позитивно впливає на загальний розвиток особистості, сприяючи не лише фізичному, а й психоемоційному здоров'ю студентів. Крім того, наукові роботи (Іванова, 2017; Петрова, 2019 та ін.) підтверджують важливість включення фізичного виховання в навчальний процес для зміцнення здоров'я, підвищення та формування стійкої мотивації до навчання та розвитку професійних компетентностей у майбутній професійній діяльності.

Показниками сформованості мотиваційно-ціннісного критерію є: наявність прагнення досягати успіху в особистій, професійній та соціальній сферах, орієнтованих на формування стійкої мотивації,

зацікавленості та позитивного ставлення до фізичної активності серед студентської молоді.

Естетична культура особистості значною мірою визначається формами та методами, які сприяють усвідомленому розвитку ставлення людини до навколишнього світу.

Взаємозв'язок фізичного виховання та естетичного полягає в тому, що, з одного боку – фізичне виховання розширює можливості естетичного впливу на людину, а з іншого – естетичне виховання підвищує ефективність фізичної активності, вносячи позитивні емоційні переживання та додаткові мотиваційні чинники для заняття фізичною культурою як важливої складової здорового способу життя.

Естетичний критерій фізичної культури висвітлюється такими компонентами, як: гармонія рухів, форма тіла (статура), внутрішня краса та взаємовідносини, що складають природну основу важливої естетичної цінності особистості студента, його внутрішнього світу.

Гармонія рухів – є основним компонентом естетичного критерію фізичної культури. Гармонійні рухи не тільки демонструють технічну майстерність, але й служать своєрідним вираженням внутрішнього стану особистості, її здатності до самовираження через фізичну активність. Важливо зазначити, що гармонія рухів сприяє також розвитку емоційної та психічної рівноваги, адже отримання естетичного задоволення в процесі виконання фізичних вправ дозволяє людині досягти кращої концентрації та зниження стресу. Вона допомагає особистості відчувати злагодженість між тілом і розумом, що є важливим аспектом не тільки для спортивних досягнень, а й для загального благополуччя. *Форма тіла (статура) – є значущою частиною естетичної вартості людини, яка позитивно впливає на адекватну самооцінку та впевненість, які виражаються через естетичні риси особистості та проявляються в процесі фізичної активності. Взаємовідносини символізують гармонію між особистістю і навколишнім середовищем через фізичні вправи. *Внутрішній світ студента – цей аспект естетичної цінності, що формується та розвивається через фізичну культуру. Саме фізична культура є тим важливим інструментом формування внутрішнього світу студента, допомагаючи йому створити гармонійний зв'язок між фізичним і психологічним станом, що позитивно відображається на його загальному життєвому досвіді та емоційному стані.

Показниками сформованості естетичного критерію є: різноманітність і широта естетичних інтересів; соціальність та рухова активність; удосконалення координації рухів та інших сенсомоторних здібностей; покращення фізичної та розумової працездатності людини.

Висновки: на основі обґрунтування результатів теоретичного дослідження маємо зазначити, що:

*** виокремленні критерії відображають багатогранність ставлення студентів до фізичної культури і спорту, враховуючи їхню свідомість, мотивацію, емоційний стан і естетичні уподобання;

*** показники сформованості допомагають краще зрозуміти, як фізична активність впливає на підвищення рівня здорового способу життя, яке має стати важливою складовою частиною особистісного зростання студента в умовах сучасної освіти.

Важливо, щоб освітній процес забезпечував баланс між інтелектуальним розвитком, фізичним здоров'ям, емоційною стійкістю та соціальними компетенціями особистості студента, що в сукупності дозволить майбутнім фахівцям різних галузей ефективно виконувати свої обов'язки та сприяти загальному розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Інтелектуальна культура вчителя як фактор інновацій у педагогічній діяльності : монографія / Володимир Чайка, Наталія Петрова. – Тернопіль : ТНПУ, 2014. – 308 с.

2. Корж Н. Критерії та показники сформованості ціннісного ставлення до самостійних занять фізичною культурою / Н. Корж // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2011. – № 2. – С. 181-186. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2011_2_48.

3. Оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти аграрної, будівельної та машинобудівної галузей: практичний посібник / П.Г. Лузан, О.В. Лапа, Т.М. Пащенко, І.А. Мося, Н.М. Ваніна, О.Ю. Ямковий, А.А. Каленський; за ред. П.Г. Лузана. – Київ: ПЮ НАПН України, 2022. – 236 с.